

RUM (Anadolu) SULTANLIĞININ MENŞEİ *
ve
BİZANS

Çev.: YAŞAR YÜCEL

Rum Sultanlığı (Anadolu Selçuklu Sultanlığı) XI. yüzyılın son çeyreğinde Küçük Asya'da Bizans imparatorluğunun hâkimiyetine son vererek Selçuklu ailesinden gelen Türk beyleri tarafından kurulmuştur.

Van Gölü'nün kuzeyinde, Malazgirt'te, Romain Diogene'e karşı Alp-Arslan'ın kesin zaferi, Selçuklu Türklerinin Küçük Asya'da (Anadolu'da) diledikleri gibi akınlar yapma özgürlüğünü güvence altına aldığı zaman, 1071 yılında, bu Sultanlık mevcut değildi. Fakat Haçlılar onların başkenti İznik'i 1097'de aldıkları zaman Rum Sultanlığı çok daha canlı idi. Acaba bu kuruluş, bu iki tarih arasında, ne zaman kesin olarak gerçekleşti?

Anadolu Selçuklularının en eski millî tarihçisi İbn Bibi'nin eserinde bile, bu sorunun cevabı verilememektedir. İbn Bibi, bu olayların iki yüzyıl sonrasında 1281'lerde eserini yazmıştır. Şöyle ki, 1192 tarihinden öncesine ait bu tarihi olaylar üzerinde hiçbir bilgisi olmadığını açıklamaktadır. Şu halde, İbn Bibi'nin Türklerin Anadolu'yu fetihleri hakkında herhangi bir bilgi vermemiş olması normal karşılanabilir ve (Houtsma yay., XIV) bağışlanabilir. İran tarihçilerden Hamdullah Müstevfi (Ö. 1340 civarında) ve Mirhond (Ö. 1498 civarında), Arap tarihçileri İbnü'l-Esir (Ö. 1233) ve Abu'l-Fida (Ö. 1331), Suryânî tarihçiler Michel (Ö. 1177) ve Abu'l-Farac (Ö. 1286) eserlerinde, daha az özenli, ancak daha çok bilgiye rastlanır. Bu tarihçilerin tamamı, bu olaylardan çok daha sonraları yaşamışlardır. Bu tarihçiler, değerini henüz tespit edemediğimiz gelenekleri çerçevesinde, bildiklerini doğru olarak aktardılar. Fakat onların derlemelerinin neticesi pek de başarılı olmamıştır. Mesela, İranlı tarihçi Hamdullah Mustevfi (s. 171) "Selçukluların üçüncü kuşaktan olanları hicri 480 yılından bu yana (8 Nisan 1087'den başlayarak) Anadolu Rum ülkesinde saltanat sürdürdüler" der. Oysa, Anne Comnene'in belirttiğine göre, Süleyman Şah'ın 1081 tarihinden itibaren İznik (Nicée)'e yerleştiğini kesin olarak bilmekteyiz.

* J. Laurent, Byzance et les origines du Sultanat de Roum. Mélanges Charles Diehl, Paris 1930, I, s. 177-182.

Doğulu yazarların bize aktardıklarının, hiç de kesin olmadığını, çok kez yanlış, hatta olaylara tamamen aykırı olduğunu biliyoruz. Anadolu Rum Sultanlığının menşei hakkında, onların verdikleri bilgilere kesinlikle güvenilmemelidir. Grek tarihçileri tarafından verilen bilgilerden biraz daha fazla aydınlanmaktayız. Olaylara çok yakından tanık olan ve Selçukluları tanımak için durumları uygun bulunan Attaliatès ve Skylitzes gibi, bir kısmı, o çağın insanlarıydılar. Nicephore Bryenne ve Anne Comnene gibi, diğer bir kısım tarihçiler, Selçukluların, Anadolu'ya yerleştikleri çağın içinde ancak daha sonraki tarihlerde doğmuşlardır. Yani, Fetih'e şahit olmadılar; özellikle İmparatorluk ailesinden gelenler, Fetih'e tanık olanları tanıdılar ve onların anlattıklarını dinlediler. Ne var ki, bu tarihçilerden hiçbirisi, ülkesinin savaşta uğradığı büyük bozgun ve Anadolu'nun kaybedilmesi hakkındaki sebepleri, açıkça ve ayrıntılı bir anlatımla ortaya koyamadılar. Çok kez, bu yazarlar, susmayı veyahut belirsizlik içinde kalmayı tercih ettiler. Ne kadar kıt ve ne kadar müphem olursa olsun, onların, olayları belgelemeye çalışmalarını engellemeyen sebep, her birisinin ileri sürdüklerinin birbirine benzememesidir.

Özetlenirse, Selçuklu Türklerinin Anadolu'ya yerleşmeleri ve Anadolu Selçuklu Sultanlığının kuruluşu, bize yanlış anlatılmıştır; "İslâm tarihinin en karanlık kalan dönemi, bu süredir" (Le Strange, Doğu Halifeliğinin Toprakları, 1905, s. 140). Çünkü kaynaklar yetersiz ve yanlışlarla doludur. İşte bu araştırmamızda, bize ulaşan belgelerden, mümkün olduğunca, doğru olanları, ortaya çıkarmaya çalıştık.

1070'li yıllarda, Greklerin hizmetinde çalışan bir Selçuklu Beyi vardı (Attaliatès s. 141, 142; Bryenne I. c. II; Skylitzès, s. 688; İslâm kaynaklarında bu konuda herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır). Bu Bey, Ermenilerin bir bölümünü yağmalamıştı. Ona karşı gönderilen Manuel Comnène'i yendi ve esir etti. Sonra, hemen, çok ani olarak, başarı kazanmış bulunmasına rağmen, Bizanslılardan yana geçti. Tutsak aldığı Manuel Comnène onu Bizans'a götürdü. Anlaşıldığına göre, İmparatorluk ile anlaşma isteği ile Sultan'a karşı isyana girişmişti. Sultanın, ona karşı gönderdiği bir ordunun tehdidi altında kaldığından, birliklerini terk etmeye, tutsağı ile birlikte gitmeye, İmparatorun ve onun taht üzerindeki iddiasını destekleyen Greklerin hizmetine tek başına geçmeye karar verdi. Greklere göre, bu Selçuklu beyinin adı Chrysoscule, Jorga'ya göre (Osm. Tarihi, I, s. 74) Kurt, Urfalı Matthieu'ye göre Guédrıdj, veyahut Kroudj idi. Greklerin ve Matthieu'nun (s. 101) naklettiklerini kabul etmek gerekir. Zira, bu isimde bir Selçuklu Beyi 1069-1070 yıllarında, Alp-Arslan'a karşı

isyana kalkışmıştır. Bu şahıs, genç birisiydi, cüce denecek kadar kısa boylu ve çirkindi ve Bizanslılar tarafından, milletinin en acımasız cengâverlerinden biri olarak tanınıyordu. İmparator'dan, Halk Meclisi Başkanı ünvanı ile birlikte, Manuel Comnène'le beraber Türklere karşı yürüme emrini aldı. Manuel Comnène'in Bitinya (Bithyne)'da, ani ölümü, onu büyük bir acıya boğdu. (Chrysoscule) 1077 yılında isyan ettiği zaman, Nicéphore Botaniatès'e de hizmet etmişti (Bryenne, III, 15); Selçuklu Beyi Süleyman Şah'ın VII. Michel'e ihanet etmesine sebep olan ve Nicéphore Botaniatès'in İznik (Nicée)'e kadar gelmesine izin sağlayan (Chrysoscule)'dür. (a.g.e., s. 16) Daha sonra, bu Bey'in izine artık rastlanmamaktadır. Onun ardından, ön planda görünen Süleyman Şah'tır.

Süleyman Şah, Sultan Alp-Arslan'ın yakın akrabasıdır. Babası Kutulmuş tarafından amca çocuğudur. Kutulmuş, Sultanlığın kurucusu Selçuk'un torunudur. Alp-Arslan'ın babası, (Çağrı Bey) ve Tuğrul Bey de onun torunlarındandır. (Weil, Halifeler, III, 97). Selçuklularda akrabalığın, dirlik ve düzenliğin kesinlikle güvencesi olamadığı bilinmektedir. Kutulmuş da, bu kuralın istisnası olamadı. Kuşkusuz, o da çok değişik şartlarda aile reisine hizmet etmekten kaçınmadı. 1047-1048 yıllarında Nicéphore Bryenne (I, 10) özellikle Cédrenus (s. 570 ve 606) ile Mezopotamya'daki olaylarla uğraştı, daha sonra Bizans ülkesi Médie'de savaflara katıldı; en sonunda, çok zamansız bir isyana girişti ve Mezopotamya'da Araplar tarafından işgal edilmiş, kısaca "Arabistan" diye anılan ülkeye kaçmaktan kurtulamadı. (Bu sonuç, Cédrenus'la yapılan kıyaslamalardan çıkarılmıştır (s. 570 ve 606). Bu olayların sonunda, 1078 yılında Greklerin hizmetinde çalışmak (Cédrenus) belki de Bizanslılara ait toprakları işgal etmek amacıyla imparatorluğa gelir (Skylitzès, s. 732; Abu'l-Farac, Syr. 276-277); Weil (III, 87, 90, 91, 97, 99, 102, 104, 105), doğu kaynakları üzerinde yaptığı araştırmalarla, Kutulmuş'la ilgili olaylar ve kronolojik bakımdan, Cédrenus'un büyük yanlışlıklar yaptığını kanıtladı; Cédrenus, Kutulmuş'u hiç bulunmadığı birçok farklı yerde bulunmuş gibi göstermiştir. Yalnız ne var ki, Alp-Arslan'ın tahta çıkışı üzerine, Kutulmuş'un isyana kalkıştığı, şüphe götürmez. Ardından, Kutulmuş, Alp-Arslan tarafından yenilgiye uğratılmış ve Alp-Arslan, Rey şehrini Ocak 1064 de onun elinden aldı. (Weil, III, s. 104-105; Hammer, Osm, İmp., I, 27)

Bilindiği kadarıyla, Kutulmuş'un oğullarının sayısı, en azından beşi (Skylitzès, s. 732). Onlardan, sadece, Mansur ve Süleyman'ı tanıyoruz (Bryenne, IV, 2, s. 130). Kutulmuş'un oğulları, babalarının tutum ve

davranışına rağmen, çok acı çekmiş benzememektedirler. Hıristiyan yazarları arasında, genel kanı, Kutulmuş oğullarının ailelerinin ve kendi uluslarının reisine karşı, onun nüfusunun bir bölümünü çekip kopararak, isyan edip, kaçarak Grek topraklarına gelmiş olduklarıdır (Skylitzès, s. 732; Attaliatès, s. 266; Abu'l-Farac, Syr. s. 276-277). Sultan olan aile reislerine karşı sık sık başkaldıran Selçuklu beylerinin, bir kez olsun, Bizans İmparatorluğunda, Greklerin hizmetine geçmeye başlamalarıyla, kuşkusuz, bir gelenek doğmuştur. Selçuklu beylerinin hükümdarlarından kaçıp, Bizans İmparatorluğuna sığındıkları zaman Greklere karşı koyarak değil (onlara istekle başvurarak) onların hizmetinde çalışarak, servete kavuşmaları bunun başka bir kanıtıdır. Özellikle, Doğu'da anlatılanlara göre (Michel, III, 172; Weil, III, 137) Grek kaynakları, (Skylitzès, s. 732) Kutulmuş oğullarının, Sultana karşı mücadelelerine son veren bir anlaşma sonucunda, Küçük Asya'ya gelmiş olduklarını, kabul etmektedir. Aralarındaki bu uzlaşma, Halifenin arabuluculuğu ile yapılmıştır. Mirhond (s. 231) arabulucunun Nizam ül-Mülk olduğunu yazmaktadır.

Bu anlaşma, Grek İmparatorluğunun, istememesine rağmen, gerçekleştirebilmişti ve Sultan, amca çocukları Kutulmuş'un oğullarına, birçok şeyi feda etmişti ve aynı zamanda Arap emirlerinden ve Fatimilerden, Suriye ve Batı Mezopotamya'yı almak amacıyla; kardeşi Tutuş'u göndermişti (Mirhond-Vüllers, s. 96; Weil, III, 126). Melik Şah'ın, sarayında oturarak, Batı Asya'yı egemenliği altına almak istediği, bir gerçektir. Bu harekâtı gerçekleştirmek için genel bir plan yapmış, çok kez diledikleri gibi davranan ve ailesinden gelen Selçuklu beylerine, elde edilen emirliklerin ve kuvvetlerinin yönetimini devretmişti. Bu plan gereğince, Kutulmuş'un oğullarına, İstanbul Boğazı'na kadar ulaşan toprakları vermişti. İşte bu Selçuklu beyleri, nasıl, Anadolu Selçuklu Sultanlığının kurucuları oldular?

Fakat bu uzlaşmayı, geçimsizlikler ve çatışmalar izledi ve bu durum hakça, açık ve sürekli bir işbirliğinin başlangıcı olmadı. Kutulmuş'un, oğulları Sultan tarafından izlendiler. Hammer'e göre (I, 27) [Cenabi'ye göre, XVI. yüzyıl] büyük kardeş Mansur, Melik Şah'ın emriyle emir Bursuk (Porsuk)'un saldırısına uğradı ve yenilgisi sonucu öldürüldü. Neden sonra, ünlü vezir Nizam ül-Mülk, Süleyman'a sahip çıktı ve onu Rum'a karşı harekâtı sürdüren birliğin komutanlığına getirdi. İşte, durum düzenli ve açık şekilde ortadadır. Ne var ki, Bursuk'un Mansur'a karşı (Abu'l-Farac, Kutulmuş'a karşı, diye söz etmektedir) giriştiği mücadeleyi, Abu'l-Farac'dan (Syr., s. 277) okurken, Hammer'in anlattıklarının doğruluğundan kuşku duyacak konulara rastlanır. Abu'l-Farac'a göre, bu olayın tarihi

1078 yılından sonradır. Halbuki, Hammer'e göre, bu olay Süleyman'ın Anadolu'ya gönderilmesinden önce ve 1078 yılından da evvel meydana gelmiştir. Diğer taraftan, Bryenne (IV, 2) Kutulmuş oğullarını, Mansur'un adını Süleyman'ınki ile birlikte vererek, Türklerin İznik (Nicée)'e 1078 yılında geldiklerini belirtmektedir. Daha o zamandan beri, olayların kronolojik sıralaması veya mantıkî bağlantıları hakkında yanlış anlamalar bulunmaktadır. Eğer, 1078 yılında, Mansur ve Süleyman her ikisi birlikte, Greklerin hizmetinde idiyeler ve eğer Melik Şah, İmparator Nicéphore Botaniatès'in yardımıyla Mansur'u öldürttü ise, Süleyman'ın, yaşamını Nizam ül-Mülk'e borçlu olabileceği bir olay, nasıl vuku bulabilirdi ve özellikle, "Romen" imparatorunun, daha önce, hizmetine girmiş iken, nasıl, Anadolu Selçuklularının ordu komutanlığına getirilebilirdi. Kuşkusuz olayları ve tarihî sıralamalarını karıştıran, gelenekçi bir anlatım biçimiyle karşı karşıya bulunmaktayız. Bunlardan, başka olumlu bir sonuç çıkarabilmek zordur: Anadolu'ya gelmiş olan Kutulmuş oğulları arasında, ortadan ilk yok olan Mansur'dur. Abu'l-Farac'a göre, Sultanın, Mansur'a karşı gönderdiği bir ordu tarafından bu olay gerçekleştirildi. Kutulmuş'un diğer oğullarının başından böyle bir olay geçmedi. Bütün bunlar, Attaliatès tarafından (s. 266) doğrulanmış gibi gözükmektedir. Attaliatès, Kutulmuş oğullarının çok büyük bir hevesle, kendilerini Nicéphore Botaniatès'e kiralarken "kendilerine karşı olan bir kuvvetle uzlaştılar" diye yazmaktadır. Bunun ardından, Süleyman Şah'ın, Kuzey Suriye'yi, Antakya'yı ve Kilikya'yı doğrudan hükümdarının elinden silah zoru ile almak üzere, Doğu'ya hareket ettiğini hatırlamak gerekir. Anadolu Selçuklularının, kendi aile reisleri ile çok kısa sürede anlaşmazlığa düştükleri hiç kuşku götürmez.

Başlangıçta Anadolu Selçukluları, Bizanslıların elindeki Anadolu'yu fethederken, millî bir çaba ve yarış halinde idiler. Bu sıralarda-kesin olarak 1074 yılında-Anadolu'da, Ortok (Artuk) isimli, önemli bir Türk Beyi'nin varlığından söz edilmektedir (Chalandon, Comnène'ler, I, 31; Laurent, Bizans ve Türkler, 96). İmparator VII. Michel, Franc Russel ile anlaşan, Kral Jean Ducas tarafından tehdide maruz kaldığı zaman Ortok'u (Artuk), Üsküdar (Chrysopolis)'in içine kadar, yardıma çağırdı. Süleyman bu olayların içinde bulunmuyordu.

Ancak, 1078 yılından sonra, Süleyman Anadolu'daki Türklerin başında kalan tek liderdir. Bu arada, Greklerin aralarındaki anlaşmazlıklardan yararlanmasını bilerek, ülkede, kısa sürede, müttefikler edindi.

Bunlar, öncelikle, değişik dönemlerde Anadolu'ya gelmiş, zorlanarak iskân edilmiş yabancı kökenli, köylülerden oluşan Ulaklar, Slavlar, Suriyeliler ve daha başkalarıdır. Ayrıca, Grek dinî inançlarının, baskı yapıp yok etmeye uğraştığı hor görülmüş diğer topluluklardır. Başta Ermeniler, sonra savaştan, ordudan, üst yönetimden memnun olmayanlar, bu çeşit kargaşa ortamında kaybedecek hiçbir şeyi bulunmayan maceracılar, bunların arasında bulunmaktadır. Süleyman, bu çeşit müttefikleri hiç yadırgamamışa benzemektedir (Attaliatès, s. 306).

Ne var ki, Süleyman, hizmetlerini verebileceği, daha üstün kişileri, çarçabuk buldu. Süleyman önce, taht üzerinde hak iddia eden Nicéphore Botaniatès'e karşı, İmparator VII. Michel Ducas'a kendini bağladı. Daha sonra Nicéphore Botaniatès, hizmetinde çalışmakta olan Türk Beyi (Chrysoscule) vasıtasıyla, Süleyman'a, davasının nedenini anlatmayı başardı. Bu arabuluculukla, geri çekilebilme ve İznik'e (Nicée) yeniden girebilme hakkını Süleyman'dan geri aldı (Bryenne, III, 16). Bu konu hakkında, Attaliatès, aşağılayıcı ve acındırıcı bir ifade kullanmakta ve: "Nicéphore Botaniatès'e hizmetlerini kiralayan Kutulmuş oğulları, sadık hizmetkârlar gibi davrandılar. İmparatorun önünde diz çöktüler. Bizans'a giderken, onun yanında olacaklarına söz verdiler. Kurtla kuzuyu, kaplanla oğlağı bir araya getirmek demek olan bir mucizeyi gerçekleştirerek, tümü dürüstçe, Bizans askerlerine katıldılar" demektedir (s. 266-267).

Nicéphore Botaniatès, Türkleri, kendi millî askerleri ile birlikte İstanbul Boğazı üzerinde karşı kıyıda (Chalcédoine) Kadıköy'e getirdi (Attaliatès, s. 267; Bryenne, IV, 2). Bu 1078 yılı, çok önemli bir yıl olmuştur. Özellikle, İmparator Michel'in Ortok'u (Artuk) hizmetine alıp Üsküdar (Chrysopolis)'da önemli noktalara yerleştirmek için getirdiği zamana kadar, İmparatorluk ordularının Kadıköy (Chalcédoine) ve Üsküdar (Chrysopolis)'a geldiği görülmemiştir. Böylece, bütün ülke terk edilmişti; bu akıl almaz bir olay gibiydi (Attaliatès).

Nicéphore Botaniatès'in hizmetinde paralı asker niteliğinde çalışan Kutulmuş'un oğulları Türkler, Üsküdar'da, birlikleri ile ordugâh kurmuşlardı ve yaptıkları anlaşmaya göre, çok özgür davranıyorlardı. Türk beyleri, imparatora sadık kişiler olarak, onu selamlamak için İstanbul'a davet edilmişlerdi. Orada, kendilerine verilen gündeliklerini ve armağanları alıyorlar, bayram neşesi, çılgınlıkları, Üsküdar (Chrysopolis)'da Türk ordugâhında duyuluyordu (Attaliatès, s. 276-277). İşte, tam o sırada, İmparator Nicéphore Botaniatès çok genç yaşta olan Türk beyi Zachas'ı (Çaka), papalık kâtipliğine (protonobilissime) getirdi (Anne, VII, 8, s. 366).

Süleyman Şah, Nicéphore Botaniatès'e tahta çıkışından sonra da hizmete devam etti. Bu genç prens, Nicéphore Bryenne'le çarpışmak zorunda kalınca, o zamanlar "Bithynie'dan (Bitinya) İznik (Nicée)'e kadar yörenin hâkimi" Türklerin Reisi Süleyman'ı ve onun kardeşi Mansur'u yardıma çağırdı (Bryenne, IV, 2). Bu yardımcı kuvvetler, Alexis Comnène'in zaferini kesinleştirmek için (Calavrya)'da savaş meydanına, tam zamanında ulaştılar. Az bir süre sonra, Türklerin ve onların dostu olan Bizanslıların baskın ve istilâlarını önlemek üzere, Nicéphore Botaniatès'in askerî birliklerini İznik (Nicée)'e sevkettiği görülmektedir (Attaliatès, s. 307). O tarihten sonra, Bitinya (Bithynie)'daki Selçuklular, Nicéphore Mélissène'in hizmetine geçmişlerdir. Alexis Comnène'in kayınbiraderi olan Nicéphore Mélissène, 1080 yılında, Nicéphore Botaniatès'i tahttan indirmeye karar verdi. Botaniatès'ten ele geçirilecek toprakların ve şehirlerin yarısını pay etmek şartıyla Süleyman Şah'la anlaşma yaptı. Nicéphore Mélissène, böylece Anadolu şehirlerinin (Cyzique)'in ve İznik (Nicée)'in kapılarını Türk kuvvetlerinin girişi için açtı. Şöyle ki, çok kısa süre içinde, Türkler Firikya (Phrygie)'in ve Galata'nın sahibi oldular. Nicéphore Mélissène'e karşı iki yıl süren isyan esnasında, taht üzerinde hak iddia eden bu Bizanslının hizmetinde çalışan Süleyman Kilikya (Cilicie)'dan (Hellespont)'a kadar olan bölgeye yerleşti (Anne, I, 4, s. 25, VI, II, s. 312; Syn Sathas, s. 184).

O zamana kadar Türkler, Bizanslıların yardımcıları olarak, şehirlerin kenarına kadar gelebiliyor, gerçek bir istihkamla korunan, geniş hendeklerle çevrili şehirlerin dışında, çadırlarında konaklayabiliyorlardı. 1078 yılında Üsküdar (Chrysopolis)'da (Attaliatès. s. 277) ve İznik (Nicée)'de (a.g.e., s. 266; Sölch, Byz. Neugr. Jahrb., I, 1920, s. 285; Anne, III, II, s. 178'de aynı şekilde anlatılmıştır) durum hep böyle olmuştur. O tarihe kadar, Türklerin, Bizans İmparatorlarının habercilerinin koruculuğunu yaptıkları (Attaliatès, s. 269-272) çoğu yörelerde Bizans askerlerinin yerine kullandıkları görülmektedir. Fakat, 1080 yılından itibaren, Türkler şehirlerin içine kadar girerek yerleştiler ve orada ya İmparatorun yahut taht üzerinde hak iddia eden birisinin adına, hareket etmeye başladılar. Bu ortamdan yararlanan Süleyman, İznik (Nicée)'i kendisine başkent yapmayı başardı (Anne, III, II, s. 78). İznik'te, İmparatorluk yönetiminin tam yetkili temsilciliğini elde etmişti. Bu ünvanla, İstanbul Boğazı üzerinde, geçiş parası hakkı koymuştu. Artık, hiç kimse ona engel olamıyordu. İmparatorluk tahtına geçmiş olan Alexis Comnène bile bunlara dahildi. Zira, İmparator, herşeyden önce, ona rakip oldukları aşağı yukarı açıkça söylenen, tahtına göz dikmiş olanlarla,

Normanların her an acımasız saldırısına maruz Avrupa yakasındaki ülkesinin korunmasını, Türklere borçluymuştu.

Bu nedenle, Alexis Comnène Türkleri Anadolu'ya doğru geri çevirmektense, hizmetinde çalıştırmaktan dolayı daha kazançlı ve mutluymuştu. Eski Roma İmparatorluğuna kadar uzanan bir geleneği sürdürerek, yakıp yıkılarak, zorla ele geçirilmiş yerleri, bu cengâverlere terk etti ve onları yardımcı gibi kullanmaya devam etti. İşte, Süleyman Şah'ın bu yerler üzerindeki haklarını, İmparator, böylece feda etmiştir. Süleyman Şah da (Dracon) ırmağından İzmit'e (Nicomédie) ve İstanbul Boğazı yönünde topraklarının sınırlarını belirledi. (Anne, III, II, s. 181) Ancak Alexis, devleti ile egemen bir Türk devleti arasında (Dracon) suyunun bir hudut gibi gösterilmesini kabul etmedi. Türk beyi Süleyman'ı, kendi döneminden önce ve sonra diğer bağımlı beylikler gibi Bizans toprakları içerisinde yerleşmeye ve askeri birliklerini İstanbul yönünde (Dracon) suyunu geçirmemeye söz vermesi için zorladı. Alexis, Türklere bir İmparatorluk toprak sınırı çizmedi, sadece, Süleyman'a bağlı Türklerin İmparatorluk içerisinde yerleştikleri yöreleri, onlara yurt olarak bıraktı. Bunun karşılığı, Türklerin her yıl Alexis'in istediği vergiyi ödemeleri ve Norman istilasına karşı çağrıldıkları zaman yardım göndermeleri idi.

Ne var ki, Süleyman, Bizanslıların İstanbul'da düşündükleri gibi, durumuna hiç dikkat etmiyor, egemen bir hükümdar gibi davranıyor ve öyle konuşuyordu. İşgal ettiği toprakların mutlak efendisi idi. Başkenti İznik (Nicée)'te, Süleyman'ın rızası ve aracılığı olmadan İmparator hiçbir şey yapamıyordu. O tarihten sonra, Süleyman'ın, Bizans'ın güçsüz İmparatorlarına yaptığı gibi, kendi hükümdarı ve ailesinden geldiği Melik Şah'ın emirlerini de dinlemediği görülmektedir. Bu arada Bağdat'ta halifenin rızasını almadan, Sultan unvanını kullandığı da belirtilmelidir (Wilken, *Rerum ab Alexio*. s. 237).

Kısaca, ister unvan sahibi, ister unvansız Süleyman Şah, kendi topraklarında, gelirleri, ordusu ve tam bağımsızlığı ile bir Devlet lideri olmuştu. 1081 yılında, artık, bir Anadolu Sultanlığı mevcuttu ve İznik (Nicée) bu Sultanlığın başkenti idi ve Selçuklu beyi Süleyman Şah, bu Devletin kurucusu ve ilk hükümdarı olmuştu¹.

¹ J. Laurent, bu makalesinde, gayri müslim kaynakları kullanmış, İslâmi kaynakları geniş çapta ihmal etmiştir. Bu bakımdan olayların anlatımı, tek taraflı kaldığı gibi, varılan sonuçlar da isabetli olmamıştır. Konuyla ilgilenen araştırmacılar bu makaledeki fikirleri, tabii olarak değerlendireceklerinden bu konuda biz, çevirimizde herhangi bir açıklayıcı not yazmak istemedik.